

KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN 4208 SAYILI YASANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

İbrahim HÜVEZ*

I- GİRİŞ

4 208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine ilişkin yasa, 13.11.1996 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilerek 19.11.1996 tarihinde Resmi Gazete'nin 22822 sayılı nüshasında yayınlanarak aynı gün yürürlüğe girmiştir. Yeni yasa ile yeni örgütler oluşturmuş ve karapara suçlarına ağır cezalar getirilmiştir. Ancak toplumsal yapı değişmedikçe, başta vergi kaçakçılığı ve hayali ihracat olmak üzere bazı vergi suçlarının önüne geçilmedikçe, karaparanın kaynaklarını kurutmak pek kolay olamayacaktır.

Aşağıda 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasa çeşitli yönleriyle değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

II- KONU İLE İLGİLİ HUKUKİ DÜZENLEME

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına İlişkin 4208 sayılı yasa, 13.11.1996 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilerek Resmi Gazete'nin 19.11.1996 tarih ve 22822 sayılı nüshasında yayınlanarak aynı gün yürürlüğe girmiştir. 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasa 23 madde ve 2 geçici maddeden oluşmaktadır. Ayrıca yasaya ekli bir kadro cetveli de bulunmaktadır. 4208 sayılı yasa ile 16-21. nci maddeler arasında çeşitli yasalara ek hükümler getirilmiş, bazı yasalarda da değişiklikler yapılmıştır : Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasa komplike bir yapıya sahip olduğundan dolayı kamuoyunda bazı tereddütler uyandırmıştır. Söz konusu yasanın uygulamada da bazı problemleri beraberinde getirmesi muhtemel olması sebebiyle söz konusu yasayı değerlendirirken çok dikkatli davranmak gerekecektir.

4208 sayılı yasanın orijinal adı çok uzun olması sebebiyle biz yazımızda bu

(*) (Eski Vergi Denetmeni) Holding Denetçisi

yasa ile ilgili olarak kısaca "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasa" diye söz edeceğiz.

1- YASANIN AMACI

4208 sayılı yasanın 1 nci maddesinde yasanın amacı kısaca "Karapara aklanmasının önlenmesi konusunda uygulanacak esasları belirlemek" şeklinde özetlenmiştir. Söz konusu madde hükmünden de anlaşılacağı üzere 4208 sayılı yasanın amacı karaparanın aklanmasının önlenmesi ve karaparanın aklanmasının önlenmesi aşamasında uygulanacak esasları belirlemek olduğu anlaşılmaktadır. Bu madde hükmünün yürürlüğe girmesiyle Türkiye'de karaparanın aklanmasının zorlaşacağı tabiidir.

2- KARAPARANIN TANIMI

4208 sayılı yasanın 2 nci maddesi ile karaparanın tanımı yapılmış ve söz konusu yasa maddesi ile karaparanın aklanması da suç sayılarak yeni bir uygulama başlatılmıştır. 4208 sayılı yasanın 2 nci maddesi hükmü çeşitli tanımları içermektedir. Söz konusu yasanın 2 nci maddesinin (a) bendinde çeşitli kanunlara atıfta bulunularak karapara tanımlanmaya çalışılmıştır. Aynı maddenin (b) bendinde ise karapara aklamasını suç saymıştır. Söz konusu maddenin (c) bendi ise Kontrollü Teslimat hususunu düzenlemektedir.

4208 sayılı yasa hükmüne göre karapara;

• 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki,

• 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanundaki,

• 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki,

• 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanundaki,

• 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 344 üncü maddesinin 2 ve 3 numaralı bendlerindeki,

765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler ve aynı Kanunun 179, 192, 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 335, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435, 436, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504 ve 506 ncı maddelerindeki,

Fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya para biriminden diğer para birimine çevrilmesi de dahil sözü edilen para, evrak mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi-menfaat ve değer karapara olduğu belirtilerek bu suretle elde edilen karaparanın ekonomik ve mali sisteme dahil edilerek meşrulaştırılması fiili de karapara aklama suçu olarak tanımlanmıştır.

765 sayılı Türk Ceza Kanunun 179 ncu maddesi Kişi Hürriyetinde Mahrumiyet, 192 nci maddesi Tehdit ile menfaat temini, 264 ncü maddesi Yıkıcı ve öldürücü aletler veya ateşli ecza kaçakçılığı ve ticareti, 316 ncı

maddesi Paralarda kalpazanlık, 317 nci maddesi Para değerinin indirerek taşıyır, 318 nci maddesi Taklit parayı tedavüle çıkartma, 319 ncu maddesi Cezayı artıran haller, 322 nci maddesi Kıymetli Damgalar, 325 nci maddesi Kamu taşıma biletlerinde kalpazanlık, 332 nci maddesi Devlet mührünü taklit veya kullanma, 333 ncü maddesi Resmi mühür ve aletleri taklit ve kullanma, 335 nci maddesi taklit izleri taşıyan şeyin satılması, 339 ncu maddesi Resmi belgede sahtecilik, 341 nci maddesi Resmi belgenin suretiyle sahtecilik, 342 nci maddesi Memur olmayan kimsenin resmi belgede sahteciliği, 345 nci maddesi Hususi belgede sahtecilik, 350 nci maddesi Meşruiyet belgelerinde sahtecilik, 403 ncü maddesi Uyuşturucu madde ticareti, 404 ncü maddesi Uyuşturucu madde kullanma, kullanılmasını kolaylaştırma, 406 ncı maddesi Cezayı artıran özel haller, 435 nci maddesi fuhuşa teşvik, 436 ncı maddesi kadın ticareti - erkeğe kadın tedariki, 495 nci maddesi Yağma, 496 ncı maddesi senedin yağması, 497 nci ve 498 nci maddeleri Korkutarak faydalanma, 499 ncu maddesi Adam kaldırma, 500 ncü maddesi Adam kaldırmada haberleşme nakli, 504 ncü maddesi mevsuf dolandırıcılık ve 506 ncı maddesinde hileli iflas hususları düzenlenmiştir.

3- KARAPARANIN AKLANMA SUÇU

4208 sayılı yasanın 2 nci maddesinin (b) bendi karapara aklama suçu ile ilgili hükümleri içermektedir.

4208 sayılı yasanın 2/b maddesi hükmüne göre karapara aklama suçu : Türk Ceza Kanunun 296 ncı maddesinde belirtilen haller haricinde, bu maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak ve niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri kapsamaktadır.

Bu yasa maddesi ile getirilen tanımlamaların uluslararası hukuk kurallarına paralellik arzettiği görülmektedir. Ancak gelişmiş batı ülkelerinde karaparanın tanımı ve kapsamı daha geniş olduğunu, 4208 sayılı yasa da ise bu kapsamın daraltıldığını belirtmekte fayda vardır. Mesela Danimarka ve Hollanda'da yasaların suç saydığı her türlü fiilden elde edilen paralar karapara olarak tanımlanırken İsviçre'de ise 1 yıldan fazla hapis cezası gerektiren fiiller karapara olarak tanımlanmıştır. 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasa ile silah, uyuşturucu ve tarihi eser kaçakçılığı,

devletin manevi şahsiyetine karşı iş-
lenen suçlar, organ ve doku alınması,
saklanması, nakli, vergi kaçırma,
naylon fatura düzenleme, kal-
pazanlık; para, bilet ve damga ile
resmi- ve özel belge sahteciliği,
yağma, dolandırıcılık, hileli iflas,
adam kaçırma, tehdit ile menfaat,
kadın ticareti ve fuhuş fiillerinin iş-
lenmesi sonucu sağlanan para, para
yerine geçen evrak, maddi menfaat
ve değeri ile bunların bir para bi-
riminden diğer para birimine çev-
rilmesi ile elde edilen her türlü ka-
zanç kara-para olarak tanımlanmış-
tır.

4- KONTROLLÜ TESLİMAT VE KONTROLLÜ TESLİMATIN ŞARTLARI VE USULLERİ

4208 sayılı yasanın 2/c maddesi
hükmüne göre kontrollü teslimat; suç
faillerinin beirilenmesi, her türlü de-
lilin tespiti, toplanması, kaçak veya
kaçak olmasından şüphe edilen mal
veya fonların müsadèresi amacıyla,
yurt içinde dağıtılacak veya yurt dı-
şından Türkiye'ye getirilerek da-
ğıtılacak veya Türkiye'de ha-
zırlanarak yurt dışına götürülecek
veya Türkiye'den transit geçecek,
uyuşturucu ve psikotrop maddeler,
1988 tarihli uyuşturucu ve Psikotrop
Maddelerin Kaçakçılığı'na Karşı Bir-
leşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I
ve II Numaralı Tablolar ile bu Tablo
değişikliklerinde yer alan maddelerin
ve bunlara bağlı fonlar veya karapara
veya karaparaya kaynaklık edecek
diğer her türlü kaçak veya kaçak ol-
masından şüphe edilen eşyanın yet-

kili makamların bilgisi ve denetimi al-
tında nakilleri olarak tanımlanmıştır.

Kontrollü Teslimatın Şartları ise;

a) Kontrollü teslimat kapsamına
giren kaçakçılık faaliyetinin çok ciddi
organize edilmiş olması,

b) Organizatörlerin, sermayedar-
ların ve şebeke elemanlarının ortaya
çıkartılması ve bunlar hakkında bütün
delillerin tespiti için başka bir imkan
bulunmaması,

c) Mal veya fonların gideceği son
yere kadar herhangi bir boşluğa
meydan vermeyecek şekilde de-
netimin sağlanabilmesi,

d) Kontrollü teslimat uygulamaya
yeterli zamanın bulunması,

e) Türkiye'de hazırlanarak yurt dı-
şına götürülecek veya transit ge-
çecek her türlü mal veya fonlar için
ayrıca;

1. Kontrollü teslimat yönteminin
boşluksuz işleyeceği ve failleri hak-
kında kovuşturma ve soruşturma
açılacağına, talep eden Devlet ta-
rafından garanti edilmesi,

2. Kontrollü teslimat uy-
gulamasının sona erdiği, Türk va-
tandaşlarının yakalandığı ülke devleti
tarafından Türk vatandaşları ile kont-
rollü teslimata konu mal veya fonlar
ile bunların naklinde kullanılan araç-
lar ile karaparanın iadesi hususunun
taahhüt edilmiş olması zorunludur.

Kontrollü Teslimat Kararı ve
Usulleri ise;

Kontrollü teslimata 4208 sayılı

yasanın 10 ncu maddesinde belirtilen şartların varlığı halinde Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından karar verileceği hükme bağlanmıştır.

İzleme gözleme işleminin tehlikeye düşmesi veya kontrollü teslimat uygulamasına devam edilmesi halinde, delillerin kaybolması veya sanıkların elden kaçırılma ihtimalinin ortaya çıkması durumunda, karar gerekmeksizin kontrollü teslimat uygulamasına derhal son verileceği sözkonusu yasa da belirtilmektedir.

Kontrollü teslimat uygulamasında yetki, kontrollü teslimat uygulamasına son verilen yer mahkemesine aittir. Kontrollü teslimat uygulaması Türk mahkemelerinin yargı yetkisini ortadan kaldıramayacaktır.

5- KARAPARANIN AKLANMA SUÇUNDA ÖNGÖRÜLEN CEZALAR

4208 sayılı yasanın Birinci Kısım Üçüncü Bölümünde Ceza ve Usul hükümleri düzenlenmiş olup yasanın 7 nci maddesinde karapara aklama suçuna getirilen cezalar ayrıntılı biçimde belirlenmiştir. Madde hükmünün değerlendirilmesinden de anlaşılacağı üzere karapara aklama suçuna getirilen cezalar üç kategoriden oluşmaktadır. Bu cezalar 1. Hapis Cezası, 2. Para Cezası, 3. Müsadere'dir. Sözkonusu madde hükmüne göre; Karapara aklama suçu fiillerini işleyenler iki seneden beş seneye kadar hapis cezasıyla ve aklanan karaparanın bir katı ağır para cezasıyla cezalandırılacağı ve ne-

maları da dahil olmak üzere karapara kapsamındaki mal ve değerler ile bunların ele geçirilememesi halinde bunlara tekabül eden mal varlığının müsadereğine hükmolunacağı hükme bağlanmıştır.

Karapara, terör suçlarından veya Türkiye'ye ithali veya Türkiye'den ihracı kanunla yasaklanmış herhangi bir madde ve eşya kaçakçılığından elde edilmiş veya suç yukarıda belirtilen terör suçlarına kaynak sağlamak amacıyla işlenmiş ise birinci fıkra hükmüne göre faile verilecek hapis cezası dört seneden az olmayacaktır.

Karapara ile ilgili suçlar tüzel kişilik bünyesinde işlenmişse fiili gerçekleştirilen yöneticiler hakkında aynı cezalar hükmolunmakla birlikte, tüzel kişiler de 500 milyon liradan 5 milyar liraya kadar para cezası ile cezalandırılacaktır. Suç şiddet veya tehditle veya silah kullanılarak işlenmişse ceza tutarı bir misli artırılacaktır. Karapara aklama suçunun usul ve furuğ, karı-koca veya kardeşlerinden biri tarafından karaparanın kaynaklandığı suçları gizlemek amacıyla işlenmesi halinde ceza, üçte ikisi kadar indirileceği hüküm altına bağlanmıştır.

Karapara ve nemaları ve karapara kapsamındaki mal ve değerler ile bunların ele geçirilememesi halinde bunlara tekabül eden mal varlığının müsadereğine hükmolunacaktır. Karaparanın aklanması suçu finans kurumlarınca işlenmiş ise verilecek ceza ise;

Suçun;

- 3182 sayılı Bankalar Kanunun
- 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa,
- 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa,
- 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanuna,
- 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa,
- Ödünç para Verme İşleri ile Özel Finans Kurumlarının Kurulması, Faaliyetleri ve Tasfiyelerine ilişkin Mevzuata göre faaliyette bulunan kurumlarda çalışanlar tarafından işlenmesi halinde hükmolunacak cezalar ayrıca bir misli artırılacaktır.

Söz konusu yasa hükmüne göre Yöneticilerin Durumu ise; Karapara aklanması suçunun tüzel kişilik bünyesinde işlenmesi halinde fiili gerçekleştiren yöneticiler hakkında da aynı aynı cezalara hükmolunacaktır.

Karaparanın aklanmasına yönelik ciddi emarelerin varlığı halinde bankalar veya ya banka dışı mali kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere : i) hak ve alacakların dondurulması ii) tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılması iii) hak ve alacaklar üzerinde diğer tedbirlerin konulmasına hazırlık tahkikatı sırasında sulh ceza hakimi; yargılama sırasında ise mahkeme tarafından karar verilebilecektir.

6- KARAPARA AKLAMA SUÇUNDA ZAMANAŞIMI

4208 sayılı yasanın 8 nci maddesi hükmü gereğince, karapara aklama suçlarının kovuşturulmasında zaman aşımı süresi on (10) yıl olarak belirlenmiştir. Dava açılması zaman aşımını keseceği hükmüne bağlanmıştır.

Böylece Vergi Usul Kanununun 5 yıllık zamanaşımı süresi 344 ncü maddesinin 2 ve 3. fıkrasındaki fiiller için 10 yıla çıkarılmış bulunmaktadır.

III-YENİ ÖRGÜTLENME

4208 sayılı Karaparanın Aklanmasına ilişkin yeni Yasa ile ilgili olmak üzere; Maliye Bakanlığı bünyesinde birbiri ile bağlantılı iki yeni kurum oluşturulmuştur. Bu yeni kurumların kuruluş ve görevleri vergileme açısından da önem taşımaktadır. Bu yeni oluşturulan kurumlar hakkında yapılan açıklamalar aşağıdaki gibidir.

A) Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı

4208 sayılı yasanın 18 ve 19 uncu maddeleri hükmü gereğince, Maliye Bakanlığı bünyesinde karapara ile ilgili Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı adı altında yeni bir Kurul oluşturulmuştur. Bu yeni kurumun görevleri söz konusu yasanın 3 üncü maddesinde 11 madde halinde sıralanmıştır. Bu madde hükümlerine göre Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'nın görevleri aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır :

1. Karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bu konuda alınması gerekli önlemleri almak,

2. Karapara ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla bilgi alışverişinde bulunmak, inceleme ve araştırmalar yapmak,

3. Karapara aklanmasına ilişkin işlemlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden istemek.

4. Cumhuriyet savcıları ve Cumhuriyet savcıları adına zabıta makamlarınca intikal ettirilen konuları incelemek ve bu makamların karaparanın aklanması suçunun tespitine ilişkin taleplerini yerine getirmek,

5. Karaparanın aklanması suçunun işlenip işlenmediği konusunda ön inceleme yapmak ve suçun işlendiğine dair ciddi emarelerin varlığı halinde zabıta makamları ile işbirliği yaparak, bu Kanun ve Ceza Muhakemeleri Usulu Kanunun zapt ve aramaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılmasını istemek,

6. Ön incelemeye ilişkin işlemler hakkında Cumhuriyet Savcılığına bilgi vermek,

7. Araştırma ve incelemeler sırasında karaparanın aklanmasına ilişkin ciddi bilgi bulgu ve emarelerin varlığının tespiti halinde, ilgilinin hak ve alacaklarına tedbir konulması için durumu Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmek,

8. Karapara aklanması suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmek,

9. Karapara aklanması suçunun tespit ve önlenmesi için alınacak tedbirlerle, bankalara ve diğer mali makamlara ve ilgili gerçek ve tüzel kişilere müşterilerinin kimliklerin tesbit zorunluluğu getirilmesi hususlarında Bakanlar Kurulu'nca karar alınmak üzere teklifte bulunmak ve yapılan işlemler hakkında Hazine Müsteşarlığı'na bilgi vermek,

10. Karapara aklanması suçlarına ilişkin istatistik ve diğer bilgileri toplamak, değerlendirmek ve bu bilgileri Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde ilgili taraf ve mercilere bildirmek,

11. Başkanlığın çalışma esas ve usulleri ile kimlik tespiti ve karapara aklanması suçunun tespiti ve önlenmesi ilişkin Bakanlar Kurulu Kararlarının uygulanması hususunda ve bu Kanunun uygulanmasına dair hususlarda gerekli önlemleri yapmak.

Kurul Başkanlığı karapara suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanlarına yaptırılabilir. Görevlendirilecek sözkonusu denetim elemanları, ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili Bakanın onayı ile belirlenecektir. Bu elemanlar, 4208 sayılı Yasanın kendilerine vermiş olduğu araştırma ve

inceleme yetkisini kullanabileceklerdir :

B) Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu

Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu, 4208 sayılı yasanın 4 üncü maddesi hükmüne göre görev yapmak üzere zaman zaman toplanacak olan sürekli bir kuruluştur. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu, Maliye Müsteşarının Başkanlığında; Maliye Tefiş Kurulu, Maliye Hesap Uzmanları Kurulu; Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu, Hazine Kontrolörleri Kurulu ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanları ile Gelirler Genel Müdürü, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu, Afrika ve Uluslararası Siyasi Kuruluşlar Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanından oluşmaktadır. Kurul gerektiğinde Devletin diğer resmi kuruluşlarından temsilciler de çağrılabilir. Kanun bunların listesini de ayrıca vermektedir. Görüldüğü gibi, Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu, Devlet değişik hizmet birimlerindeki yöneticileri bir araya getiren karma nitelikte bir kurul olmaktadır.

Bu kurulun görevleri, yine Kanunun 4 üncü maddesinde şöyle belirlenmiştir : Koordinasyon Kurulu, karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalarda Mali suçları

Araştırma Kurulu'nun yürüteceği faaliyetleri ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte koordine etmek, uygulamaya ilişkin politikaları tespit etmek, mevzuatı düzenleme ve tekliflerini değerlendirmekle görevlidir.

İsminden de anlaşılacağı gibi, bu Kurul mali suçlarla ilgili olarak Devletin muhtelif kademelerinde biriken bilgilerin ortaklaşa değerlendirilmesi; izlenmesi ve suçların yakalanması için alınacak tedbirler üzerinde duracaktır.

IV- 4208 SAYILI YASANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yıllardır uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığı ile karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin mücadeleden söz edilmekte olmasına rağmen şimdiye kadar bu konuda herhangi bir düzenleme yapılamamıştır. Bu sebepten Türkiye Uluslararası platformda zor durumda kalıyordu. Uluslararası kamuoyundaki tepkilerin artması nedeniyle sorunun daha fazla erelenemez hale gelmiş olması sonucunu karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin 4208 sayılı yasa parlamentoda kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine ilişkin yasa hazırlanırken uluslararası birikimlerden faydalandığı gözlenmektedir. 4208 sayılı yasa ile Hollanda ve Danimarka'dan sonra en geniş tanım yapılmıştır. Bizdeki düzenlemeye en yakın olan ülkeler Fransa, Belçika ve Yunanistan'dır.

Bazı ülkelerde kanunla yasaklanmış fiillerden elde edilen her türlü para karapara olarak tanımlanırken bazı ülkeler de ise karapara suçu olan fiiller tek tek sayılmıştır. Fiillerin tek tek sayılmasıyla karapara aklama suçu sübjektiflikten uzaklaştırılmıştır. Böylece kanun maddesinde sayılmayan hiç bir suç karapara suçu sayılamıyacaktır. Buradan hareketle yasada sayılan fiilleri işleyen kişiler karapara elde etmiş olacaktır. Ancak para yerine menfaat elde etme örneğinin araba yada ev elde etme durumunda ne olacağı yasada belirtilmemiştir.

Karapara denilince genellikle uyuşturucu ve silah kaçakçılığından elde edilen para akla gelmektedir. Yapılan araştırmalar sonucu dünyada 500 ila 800 milyar \$ tutarları arasında karapara olduğu tahmin edilmektedir. Yine bu tutarın yaklaşık olarak yarısı uyuşturucudan elde edilen para olduğu tahmin edilmektedir. Ülkemizde ise uyuşturucu ve silah ticaretinden elde edilen paranın ise yaklaşık 25-30 milyar \$ olduğu tahmin edilmektedir. Ülkemizin milli geliri ile iç ve dış borç stoku gözönüne alındığında bu tutarların küçümsenemeyecek tutarlar olduğu ortadadır.

4208 sayılı yasanın etkin bir şekilde uygulama alanı bulabilmesi için Bankalar Kanununda ve Türk Ticaret Kanununda paralel değişiklikler yapılması gerekmektedir. 4208 sayılı yasa paralelinde Bankalar Kanununun gizli hesap ve sırdaş he-

sapla ilgili maddelerinde yeni düzenlemeler yapılması karaparanın aklanmasının önlenmesinde daha etkili olunmasını sağlayabilirdi. Ayrıca Sigorta şirketleri, gayrimenkul alım-satımı yapan firmalar ve bu çeşit kuruluşlarla ilgili düzenlemeler yapılabilirdi. Çek ve senetlerle ilgili yeni düzenlemelerin yapılmamış olması da kanımızca yasanın eksik bir yönüdür. Söz konusu yasa ile SPK vasıtasıyla aklanan paralara hiç değinilmemiştir. Bu hususta kanımızca bir eksiklikler.

4208 sayılı yasa ile orman yağmalaması, gecekondü, orman arazisi satımı, zimmet, rüşvet ve rüşvet karapara olarak tanımlanmamıştır. Bu fiiller dolandırıcılık kapsamına girmektedir. Bu fiiller niçin karapara kapsamında değerlendirilmediği sorusu akla gelebilmektedir. Kanımızca fiillerin bir kısmı yasanın acele olarak parlamentoda yasalaşmasından dolayı gözden kaçmış olmasından, bir kısmı da siyasi iktidarın oy kaygısıyla gecekondü olgusuna ve yukarıda sayılan diğer konuları karapara aklama kapsamında değerlendirmeye cesaret edememesinden kaynaklanmış olabilir.

Karaparayı önleme yasasını hayata geçirecek Mali Suçları Araştırma Merkezi'nin nasıl çalışacağı açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu kurulun bağımsız bir yapıda olmaması çeşitli endişelere sebebiyet vermektedir. Kurulun başta Başbakanlığa bağlanacağı söylenirken söz konusu yasa ile Kurul Maliye Bakanlığına bağ-

lanmıştır. Sebebi olarak ise; Maliye Bakanlığı elemanlarının gizlilik ilkesi çerçevesinde görev yapıyor olması ve ihtisastan faydalanma olarak gösterilmiştir. Kanımızca Mali Suçları Araştırma Merkezi'nin bağımsız, özerk ve üst düzeyde bir mahkeme statüsünde yapılandırılması, kurulun çalışmalarını bağımsız olarak sürdürmesi açısından daha isabetli olabilirdi. Böylece Mali Suçları Araştırma Merkezi üst düzeyde bir mahkeme statüsünü kavuşmuş olup her türlü siyasi baskı ve etkiden uzak olarak çalışmalarını sürdürebilirdi. Mali Suçları Araştırma Merkezi'nin bağımsız, özerk ve üst düzeyde mahkeme statüsünde yapılandırılmamış olması Mali Suçları Araştırma Merkezi ile ilgili endişelerimizi artırmaktadır. Kurulun Maliye Bakanlığı'na bağlı olmasını ve siyasi baskıya açık bir yapıda bulunmasını da dikkate alarak başarılı çalışmalar yapıp adil bir sonuca varıp varamıyacağını zaman gösterecektir.

Bir başka husus ise; Ekonomide belge düzeninin yeterince yerleşmemiş olması ve her geçen gün kayıt dışı ekonominin boyutlarını artmış olmasıdır. Ekonomiyi nama yazılı hale getirmeden ve kayıt altına almadan karaparanın aklanmasını önlemenin mümkün olamayacağı düşüncesindeyiz. Bundan dolayı karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin düzenlemeler yapılırken söz konusu yasaya paralel olarak ekonomiyi nama yazılı hale getirici düzenlemeler ile kayıt dışı ekonominin kontrol altına alınmasına ilişkin ve

belge düzeninin yerleşmesine yönelik düzenlemeler yapılmış olsaydı kanımızca daha isabetli olurdu.

Karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin yasanın bir başka özelliği de karapara aklama sürecinde ele geçen paranın müsadereci ile ilgili husustur. 1982 Anayasası genel müsadereyi reddetmektedir. Buradan şu sonuç çıkmaktadır. Karapara aklayan kişi yakalandığında tüm varlığı müsadere edilmeyecek sadece akladığı kadarıyla müsadereye tabi tutulacaktır. Genel Müsadere ile ilgili düzenlemenin bir Anayasa değişikliği gerektirmiş olması ve parlamentonun dağınık ve bölünmüş bir yapı arz etmesi bu konuda bir düzenleme yapılmasını mümkün kılmamaktadır. Oysa karapara aklayan kişinin karapara elde ettiği tüm varlığı müsadere edilecek olsa idi caydırıcılık etkisi daha büyük olacağı şüphesizdir.

Daha önce sadece Vergi Usul Kanununun 344/2 ve 3 ncu maddesi hükümleri çerçevesinde kovuşturulan bahsi geçen fiiller 4208 sayılı kanun kapsamına alınmıştır. 4208 sayılı kanunda daha ağır para ve hapis cezaları öngörülmekte olup zamanaşımı süresi daha uzundur. Böylelikle vergi sisteminin en büyük zaafılarından olan sahte belge kullanımı ciddi esaslara bağlanmıştır. Karapara aklama yöntemlerinden en önemlisi hayali ihracattır. Hayali ihracat yöntemi ile gönderilmeyen mala döviz getirilerek dışarıdaki ka-

rapara yurda getirilerek aklanması sağlanmaktadır. Bu yolla karapara aklama suçunun cezası hapis ve para cezası ile müsadere olarak sözkonusu kanunda hükme bağlanmıştır.

4208 sayılı yasanın Birinci Kısım Üçüncü Bölümünde karapara aklama suçuna getirilen cezalar ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere karapara aklama suçuna getirilen cezalar üç kategoriden oluşmaktadır. Bu cezalar 1. Hapis cezası, 2. Para cezası, 3. Müsadere'dir. Kanımızca 4208 sayılı yasa ile getirilen cezalara ilave olarak amme hizmetlerinde mahrumiyet, seçme ve seçilme, meslekten men gibi cezalar getirilmiş olsaydı daha caydırıcı bir etkisi olurdu. Ayrıca Karapara aklama suçunun usul ve furuğ, karı-koca veya kardeşlerinden biri tarafından karaparanın kaynaklandığı suçları gizlemek amacıyla işlenmesi halinde ceza, üçte ikisi kadar indirilmesinin mantığını anlamak çok güçtür.

Diğer taraftan taklit malların Katma Değer Vergisi İadesinde Yeminli Mali Müşavirlerin durumunun ne olacağı belirsizdir. Yazımızın yukarıdaki bölümünde açıklandığı üzere 765 sayılı Türk Ceza Kanunun 335 nci maddesi ile taklit izleri taşıyan şeylerin satılması sonucu elde edilen para veya para yerine geçen değerler karapara olarak tanımlanmış ve bu suretle elde edilen karaparanın ekonomik ve mali sisteme dahil edi-

lerek meşrulaştırılması fiili de karapara aklama suçu olarak tanımlanmıştır. Bu durumda taklit malların ihracatından doğan Katma Değer Vergisi İadesini yapan Yeminli Mali Müşavirler karapara aklama suçu işlemiş olup cezalandırılacaklar mıdır? Kayıtdışı ekonomi-Hayali İhracat-Karapara Aklama Suçu arasında bir bağlantının mevcut olduğu bilinen bir gerçektir. Bu durumda 344/2 nci maddesi hükmüne göre sahte ve muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanarak iade talep eden mükellefin iade işlemini yapan Yeminli Mali Müşavirlerin durumu ne olacaktır. Aynı şekilde tam tasdikte Yeminli Mali Müşavirin suçu ne olacaktır. Bu konuda belirsizlikler mevcut olup tartışmalar sürmektedir. Bakanlığın bu konuyu açıklığa kavuşturması beklenmektedir.

V- SONUÇ

Suçları önlemede yasaların tek başına yeterli olmadığı, yasaları uygulama iradesi mevcut yönetimlerin bulunması gerektiği bilinen bir gerçektir. Yasalar tek başına vergi toplamaz, rüşveti önleyemez, uyuşturucu ticaretini engelleyemez. Ayrıca yasaları hayata geçirecek kurumların sağlıklı olması gerekir. 4208 sayılı yasa ile artık uyuşturucudan kazanılan para mali sisteme giremeyecek ve buna teşebbüs edenler cezalandırılacaktır. Bu ortamda hayata geçirilmesi zorda olsa bu yasa şüphesiz işe yarayacaktır.

4208 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle Ülkemize gelecek olan Mali Eylem Grubunun yasaklı ülkeler listesinden düşmemizi sağlayacak olması yasanın olumlu yönüdür. Ayrıca Avrupa Konseyi'nin Suç Kaynaklı Gelirin Aklanması, Aranması ve Zaptedilmesi Sözleşmesi'ne Ülkemize katılma olanağı verecektir. Bu da Batı ülkeleri sınır kapılarında Türk in-

sanına kalitesiz ülke vatandaşlarına reva görülen muamelelerden kurtaracaktır.

Bu yasanın bu işi yapanlar üzerinde etkili olması, caydırıcı olmasını temenni ediyoruz. 4208 sayılı yasa uygulamada başarılı olması halinde artık uyuşturucudan kazanılan para mali sisteme giremeyecek ve buna teşebbüs edenler cezalandırılacaktır.